

PROTESTO BALSAS

Ryšium su Romoje vykstančiu Visuotiniu Bažnyčios Susirinkimu Lietuvos Dipro matijos šefas yra pasiuntęs Romos spaudai šitokį laišką:

Kai kurie laikraščiai, pranešdami gauda, kad laukiamo atvykstant į Visuotinį Susirinkimą vieno Lietuvos vyskupo „su trimis jo diecezijoms kunigais, pavadino tuos Lietuvos klero narius „Sov. Sąjungos katalikų mažumos atstovais“. Be to, skelbiant spaudoje Koncilijaus narių paskirtymą kraštais, vieton Lietuvos vardo buvo padėtas Rusijos vardas, tarytum Lietuvos Katalikų Bažnyčios vyskupai būtų Rusijos atstovai. Todėl tenka atkreipti dėmesį į šiuos faktus:

Lietuva yra laikoma neteisėtojo karinės Sov. Sąjungos okupacijos, kuri buvo pirmesta šiam kraštui, sovietų kariuomenei jį užpuolus;

vadinasis Lietuvos „įjungimas“ į S. Sąjungą, kuris buvo Kremliaus inscenuotas, nėra pripažintas labai didelės laisvo pasaulio vyriausybų daugumos; pirmoj eilėj jis nepripažintas šventojo Sosto, kurio santykiai su Lietuva tęsiasi jau septynis šimtmečius;

Lietuva negali būti laikoma Sov. Sąjungos dalimi, kaip nebuvo galima laikyti esant Vokietijos dalimi Liuksemburgo, kai jis buvo Hitlerio „įjungtas į Didįjį Reichą“;

Lietuvos Bažnyčia negali būti identifi kuojama su Katalikų Bažnyčia Rusijoje, o Lietuvos vyskupai įtraukiami į Koncilijaus narių iš Rusijos tarpą; tokių narių, beje, iš viso nėra, nes katalikiška hierarchija Rusijoje yra bolševikų sunaikinta (prieš ką Maskvos stačiatikių Patriarchatas niekada nebuvo pakėlęs savo balso);

Lietuvos katalikai, kurie jau daug metų priešina žiauriam persekiojimui, siekdami išlaikyti ištikimybę Apaštalių Sostui ir tautiniams idealams, nėra katalikų mažuma Sov. Sąjungoje, kuriai jie nepriklauso, — jie sudaro beveik Lietuvos gyventojų visumą.

Šitokiomis aplinkybėmis nedera identifi kuoti Lietuvos su Rusija ar Sov. Sąjunga. Priešingai, teisinga bei tikslinga minėti jos vardą, ypač todėl, kad lietuvių tautai, pasiryžusi likti gyva ir atstatyti savo laisvę, tikrai nėra užsitarnavusi būti jos vakariinių brolių pakasta po užmaršties ir abejingumo akmeniu. Šis prašymas nenutylėti Lietuvos vardo, — užbaigia savo laišką min. S. Lozoraitis, — yra kartu — reikalauja pasakyti atvirai bei lojaliai — paraginimas atkreipti dėmesį į pavojų desperacijos, kuri galėtų kilti Lietuvos katalikų tarpe, jei jie pasijustų visų apleisti ir dargi identifi kuojami su savo žiauriai persekiotojais.

Šio laiško nuorašas buvo pasiųstas kai kuriems Visuotinio Bažnyčios Susirinkimui nariams ir Italijos politikams.

Gen. Aramburu Pavergt. Seime

Spalio 23 d. Pavergtųjų Seimas susirinko specialaus posėdžio 1956 m. Venėgrijos sukilimo metinėms atžymėti. Ta proga Pavergtųjų Seime apsilankė ir žodį tarė Jungtinės Valstybės viešis buv. Argentinos prezidentas ir viena iš stambiausių Argentinos asmenybių gen. P.E. Aramburu. Savo žody jis konstatavo tebeeparalizuojantį Vakarų suglebimą ir stoką atsakingumą.

Posėdyje apsilankė ir eilė kitų svečių. Kubos revoliucinės Tarybos atstovas pažymėjo, kad vien tik „karantinas“ Kubai laisvės nesugrąžins. „New York Herald Tribune“ redaktorius S. Freidin, „The Forgotten People“ knygos autorius perspėjo, kad abejingumas sovietų pavergtųjų valstybių laisvės kovai yra pragaištingas pačiam laisvajam pasauliui. Lietuvių draugai ir Lietuvos bylos gynėjai senatoriai J. Javits ir B. Keating, taip pat kongresmanas C. E. Gallagher savo kalbose pažymėjo „karantino“ Kubai vykdyme JAV politikos ryžtumą, bet pabrėžė, kad vyriausybė vis dar privengianti užimti griežtesnę poziciją sovietų pavergtųjų Europos valstybių klausimais. Ypač sen. Javits kėlė reikalą intensyviau formuoti JAV viešąją nuomonę, kuri labai veikia vyriausybės liniją, bet kuri dažnai yra reikalui abejinga. Tokio abejingumo rezultatai kartais labai lemtingi. Kaip posėdžio pirmininkas Rumunijos atstovas C. Visolauan pastebėjo, tai „jei Vakarų Didžiosios Demokratijos būtų parodžiusios bent minimumą efektyvaus solidarumo Venėgrijos didvyriškai kovai 1956 m., šventą liepsną būtų išsiveržusi nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų per visas sovietų pavergtas tautas ir sovietinė imperija būtų

NESKAITOMI STRAIPSANIAI

PASAKOJA APIE KULTŪROS GYVENIMĄ LIETUVOJE

Skatina meną, bet gyventojai nenoriai lanko agitacinius teatro veikalus, filmus. — Niekas nesidomi Chruščiovo ar Sniečkaus slėksninėmis kalbomis

(Elta) Apie Lietuvoje vykstantį kultūros gyvenimą neseniai atvykusieji vienu balsu pripažįsta, kad įvairios meno apraiškos pajungiamos partijos nurodytajai linijai. Tiesa, chorų esama daug, juos turi kiekviena didesnė įmonė. Tačiau jei žmonės į juos stoji, tai įvairių apskaičiavimų vedami. Sakoma, kad su choralais pavyksta nuvykti į Palangą, kitas vietas, ta proga gali idomiau praleisti laiką, daugiau ir pavalgyti. Partija ypač globoja saiveiklos pasirodymus, įvairaus tipo ansamblius. Tačiau jų visų lygis nevienodas, esą, daug priklauso nuo meno vadovų gabumų. O dėl saviveiklos vaidinimų reperuaro skatinama statyti veikalus, pjeses, daugiau susietas su dabartimi.

O kaip su teatrais, jų pastatymais, ar dažnai jų mieste (per 30.000 gyventojų) vyksta teatro spektakliai? — buvo paklausti neseniai iš Lietuvos atvykę. Taip, — jie atsako, — mes turime nuolatinį teatrą, tačiau jo spektakliai vyksta tik šeštadieniais, sekmadieniais, o premjeros suvaidinamos ir penktadieniais. O šiaip teatro salė kitomis savaitės dienomis skiriama mokykloms, saviveiklos pasirodymams ar iš kitur atvykusiųjų gastrolėms. Vasaros metu, bent tris mėnesius, teatras vyksta su pastatymais į kolchozus, tačiau būtų klaidinga manyti, kad tų spektaklių pilna. Ne, teatro grupės pasirodo tik ten, kur geresnė salė, kur daugiau galimybių. Dar reikia pridurti, kad klystų tas, kas manytų, jog teatro salės pilnos žiūrovų. Iš tikro, kai statomi veikalai su vad. „komunistiniu turiniu“, tos salės toli gražu nepilnos.

Panaši padėtis ir su filmais. Lietuvis žiūrovas, pasakoja iš Lietuvos atvykę, akylus ir greitai įžiūri, ar jo miesto kinateatre rodomas filmas su didesne komunistinės agitacijos priemaisia, ar be jos. Štai pavyzdys su A. Griciaus „Kalakutų“ lietuviškos gamybos filmu: jis buvęs smarkiai reklamuojamas, reklaminiai užrašai buvę skelbiami skersai gatvės, na, pirmą dieną susirinko daugiau žiūrovų, tačiau įsitikinęs, kad filme smarkiai puolama religija, dvasininkai, ir kitus rodymus jau lankėsi žymiai mažiau žiūrovų ir žmonės vieni kitiems sakydavo — neikite, šlamštas... Panašią žiūrovų reakciją galėjai pastebėti ir pasirodžius kitam išreklamuo tam filmui — „Adomas nori būti žmogumi“. Kas kita su užsienio gamybos filmais, ypač amerikiečių, prancūzų ar italų gamybos — kino salės tiesiog lūžta.

O kaip su radijo klausymu, kaip su laisvojo radijo transliacijomis, kaip su vietiniu radiju? Radijo klausosi daugelis gyventojų, juo labiau, kad gali įsigyti ke-

buvus sukręsta iš pamatų“. Deja, Vakarai abejingi. Todėl Pavergtųjų Seimas su pasitenkinimu prēmė prezidento Kennedį žingsnį Kubos padėties atžvilgiu ir sovietų pavergtųjų tautų vardu pasiųstoje telegramoje užtikrino jam pavergtųjų so lidarumą su viltimi, kad tas Vašingtono žygis bus pradžia ryžtingesnės JAV politikos apskritai. Kor.

Aliarmuojanti lenkų studentų sveikatos padėtis

(E) Lenkų socialistinio jaunimo sąjungos dienraštis „Sztandar Młodych“, pasirėmus duomenimis iš Vroclavo (buv. Breslau) universiteto, kelia susirūpinimą studentų sveikatos būkle. Pvz., pagal praeitų metų statistiką, Vroclavo universitete 738 studentai turėjo nervinį pakrikimą, 492 — akių negalavimus, 123 — sirgo artričiu ir drauge turėjo širdies negalavimus, 246 turėjo chronišką reumatizmą, 368 — džiovą, keli šimtai studentų nusiskundė chroniškų kvėpuojamųjų organų uždegimu. Vidutiniškai kiekvienas studentas turėjo keturis blogus dantis.

Vi'niaus šoferiai bando uždarbiauti

(E) Per Vilniaus radiją spalio 7 d. pasakota, kaip Vilniaus milicija medžiojusi šoferius, kurie valdiškoms mašinomis, pasinaudodami laisvu laiku, bandą uždarbiauti. Esą, tokių uždarbiautojų pavykę daug sugauti.

— New Yorke už 17.000 dolerių buvo parduotas auksinis 1875 metais kaldintas 3 doleriai pinigas.

lių bangų aparatus, nors jie nėra pigūs — pvz., maži latvių gamybos aparatai kaštuoja 75 rb. (taigi daugiau kaip vieno mėnesio vidutinio atlyginimo), brangesni siekia iki 160 rb. Daugiau vertinama latvių aparatų gamyba. Rinkoje yra vad. radiolos (radijas ir patefonas) ir magnetolos (su įmontuotu magnetofonu), šios pastarosios laikomos nepraktiškoms. Žinoma, Vilniaus radijo programos klausomasi, tačiau atmintina — joms niekas netiki, ir tai liečia ypač radijo skelbiamąsias žinias. Tai tuščia „propaganda. Mes juk patys matome, kas vyksta gyvenime, — sakoma. Jau kas kita muzikinė programa, koncertai per radiją — jų mielai klausoma.

O laisvojo pasaulio radijo transliacijos? Jų klauso ir eiliniai gyventojai ir partiniai. Lietuvoje klausomasi lietuviškų pranešimų iš Vašingtono, iš europinių radijo stočių. Tačiau trukdymai būna stiprūs, jie apsunkina klausymą. Kai kuriuose Lietuvos miestuose būna po keletą trukdymo bokštų, jų aukštis siekia iki 20-25 metrų, tad jie matomi ir iš tolo. Laisvojo radijo pranešimų besiklausantieji turi pageidavimą — mažiau skelbti propagandinio turinio pranešimų, o daugiau aiškinamosios medžiagos.

Televizijos aparatų dar nedaug, ji dar nėra plačiai paplitusi, ir, sakoma, nereikia kreipti dėmesio į propagandinius pasigyrimus apie tariniam nepaprastą „televizijos plėtrą Lietuvoje. Spaudą siekiama platinti įvairiomis priemonėmis — kiekviena šeima privalo užsisakyti bent po vieną laikraštį ir žurnalą. Jau kitas reikalas, ar tie prievartiniai spaudos užsakymai pakelia spaudos skaitomumą Lietuvoje. Priešingai, Lietuvos gyventojai apie jiems brukamą agitacinę spaudą turi susidurę tvirtą nuomonę. Sieksninių Chruščiovo, Sniečkaus ir pan. pareigūnų kalbų jie visai neskaito (ir nesiklauso per radiją), jau daugiau paseka užsienio gyvenimo žinias ir, kas būdinga, sugeba išskaityti ir tarp eilučių...

Septynios DIENOS

SOVIETAİ PANAIKINS RAKETŲ BAZES KUBOJE

Blokados pirmosios dienos Kubos parkanterse praėjo be jokių šaudymosi. Sovietų laivai, kurie plaukė į Kubą, pasuko kitomis kryptimis. Bet amerikiečių karo laivynas ir toliau laiko apsūpęs Kubą.

Sąjungininkai pritarė J. Amerikos Vals tybių veiksmams.

Įtemptą svarstė J. Tautų Saugumo Taryba. J. Tautų gen. sekretorius U. Than tas kreipėsi į prez. Kennedį ir į Chruščio vą, siūlydamas rusams sulaikyti į Kubą plaukiančius laivus, o amerikiečiams — sušvelninti blokadą ir abiem pusėms tar tis. Amerikiečiai atsisako atšaukti blok adą, kol bus susitarta.

Vašingtonas tvirtina, kad raketų bazės Kuboje teberengiamos. Dėl to J.A.V.-se yra nuomonių, kad teks priversti sovietus pačius sulikviduoti raketų bazes, arba amerikiečiai „sombarduosią jas.

Vėliau Chruščiovas pareiškė, kad sovietai panaikins raketų bazes Kuboje, jei amerikiečiai panaikins savąsias Turkijoje. Amerikiečiai pareiškia, kad bet kokius kitus bazių reikalus bus galima svarstyti tik tuo atveju, kai bazės Kuboje bus jau panaikintos.

Pagaliau Chruščiovas pareiškė, kad sovietai panaikins savo raketų bazes Kuboje. Raketas jie išsigabens. Bazių likvidavimą galės sekti tarptautinė komisija.

Toks sovietų nusistatymas susilaukė pasitenkinimo Vakaruoše.

KINIJOS PRIEMIMAS

J. Tautose vėl bus svarstomas Kinijos priėmimo klausimas.

Indijos delegacija pasisako už priėmimą, nes tik tada galima būtų pritaikyti Kinijai sankcijas tokiais atvejais, kaip šis, kai Kinija užpuolė Indiją.

J. Amerikos Valstybės įsitikinusias, kad Kinija nebus priimta. JAV pripažįsta Čiנגkaišeکو Kinijos vyriausybę Formozoje.

BERLYNAS PASIRUOŠĖ BLOKADAI

Vakarų Berlyno senatas yra pasiruošęs vykdyti savo planus, jei rusai nusistatytų atsikėryti už Kubą ir imti blokuoti Berlyną.

Tuo būtų pradėta normuoti maistas ir kuras. O atsargų apskritai užtektų 12 mėnesių.

Atsargoms papildyti ir susisiekimui palaikyti būtų vėl naudojamosi lėktuvais.

Europos ir Amerikos spaudos nuotrupos

Rusijos provokacija

Sovietams pradėjus statyti Kuboje pulti skirtų raketų bazę ir JAV prezidentui paskelbus Kubai blokadą, amerikiečių „The New York Times“ rašo:

„Tragiškiausia istorijos klaida būtų, tragiškiausia visai žmonijai, jei nebūtų tinkamai įvertintas Sov. Sąjungos valdančiųjų pasiryžimas išbandyti amerikiečių nusistatymą neįsileisti į savo pusrutulį rušiškų puolamųjų ginklų... o JAV-bių saugumui tiesiogiai ypač svarbu atgrasinti Sov. Sąjungą nuo to pavojingo žaidimo šiame pusrutulyje, kol dar nevēlu“.

Kitas amerikiečių laikraštis, „N.Y. Herald Tribune“, taip pat rašo:

„Kuboje įrengiamųjų raketoms bazių smogiškas pajėgumas tiek toli siekia, kad gresia ne tik JAV-bėms ir visai Karibų jūros sričiai, bet ir didžiajai daliai P. Amerikos valstybių. Dėl to tai yra įžaidimas ir rimta grėsmė visam pusrutuliui. Jungtinės Valstybės, kurioms jau daug teko pėkėsti nuo Castro režimo, yra priverstos pasirūpinti savo saugumu“.

Britų „The Times“ rašo:

„Tiesa yra ta, kad rusai yra įkėlę koją Kubon ir įgabėnę ten raketą, kurios privalo stipriai sukrėsti JAV-bių ir Lotynų Amerikos kraštų nervus. Susidarė gera proga taktiškai laimėti, per gera, kad ji būtų praleista“.

Norvegų „Arbeiderbladet“:

„Kuba yra gera korta Chruščiovo rankoj. Tačiau atrodo, kad jis bus pabandęs per didelį lošimą. Jis buvo užkluptas, kai pasiryžo Kuboje įsiruoti raketų bazę. Anksčiau jis buvo paneigęs tai ir patikintis, kad jam nereikia bazės. Svarbu kaip tik šiuo metu tokią padėtį sutvarkyti. Geriausia tai atlikti pavesti stebėtojams. Jungtinės Valstybės perdavė tą bylą Saugumo tarybai, ir visiškai teisėta, kad tas reikalas patikimas kaip tik J. Tautoms“.

Britų „The Guardian“ rašo:

„Bet vis labiau aiškėja, kad blokada ir net tolimesnis puolamųjų ginklų tiekimas

Kubai nėra pagrindinis reikalas. Amerikiečių akimis, pagrindinis reikalas yra tas, kad Kuboje jau yra įrengtos bazės ir kad Jungtinės Valstybės reikalauja pašalinti jas. Ar JAV-bės bombarduos arba puls Kubą? Esama nemaža pagrindo tikėti, kad ruošiamasi abiem atvejams — bažėms bombarduoti ir Kubai pulti. Tik atrodytų, kad JAV-bės galėtų bent šiek tiek lūkerėti. Neilgai, tačiau gal bent dvi ar tris savaites, kiek yra prašęs U. Thantas, kuris bando užmegzti pasitarimus“.

Britų „The Observer“ teigia:

„Kubos krizė yra branduolinių ginklų krizė. Ji baisiai pavojinga, nes priverė tiesiogiai susikirsti Rusiją ir Ameriką, kurios abi turi pakankamai branduolinių ginklų pusei pasaulio sunaikinti. Pagrindinė kaltė dėl to krinta Rusijai. Vis tiek, kokie bebūtų motyvai, kurie pastūmėjo rusus įrengti raketų bazes Kuboje, tai buvo skubos veiksmas ir provokacinis“.

Amerikiečių „N.Y. Herald Tribune“ savo prezidento, užsimojimą dar aptaria šitaip:

„Kremliaus viršininkas aiškiai pasiekė, ko prez. Kennedys nuolat siekė nuo to laiko, kai tik perėmė savo pareigas: amerikiečių vienybės“.

INDIJA IR VENGRIJA

Viso pasaulio dėmesį atitraukė įtempi mas dėl Kubos. Dėl to niekas lyg ir nebe-mato kito karo, kuris vyksta Azijoje tarp Indijos ir Kinijos. Tačiau prancūzų „Le Figaro“ ir dėl jo rašo:

„Keistas tai karas, kuriame abu priešai kaltina vienas kitą užpuolimu, net diplomatinį santykių nenutrukdami. Nėra abejonės, kad užpuolikas yra Pekingas. Reikia neužmiršti, kad jau trejetas metų, kai kiniečiai vis braunasi. Nehru, aišku, padarė klaidą, įsakydamas atmušti užpuolimą. Savo tais žodžiais, nors ir ne darbais, jis patvirtino tik kiniečių propagandą, nukreiptą prieš „indiškąjį imperializmą“.

Britų „The Guardian“ nurodo:

„Indai dabar gina savo kraštą nuo „komunistinės agresijos“, kaip vengrai 1956 metais. Ironiška, kad kaip tik abiem šiais atvejais Vakarų vyriausybės, kurios turėtų vadovauti tai kovai, pačios yra užimtos savais reikalais ir tuo tik pasunkina laisvės kovotojų uždavinį“.

PASAULYJE

— 8000 vokiečių ūkininkų buvo traktoriais užblokavę Goettingeno gatves, reikalaudami, kad Bendroji Rinka pakeltų žemės ūkio gaminių kainas.

— Šiaurės Korėjos rinkimuose balsavo lygiai visas 100 procentų, 383 apylinkėse buvo išstatyti 383 kandidatai ir visi 383 buvo išrinkti...

— Turkijos parlamentas ir senatas priėmė įstatymą, pagal kurį amnestuojami krašto valdžiusio ir naujojo režimo teisės to ir nužudyto Menderes 258 šalininkai.

— Mariestade, Švedijoje, naktį kilo gaisras, ir kai sirenos pradėjo rėkti, daugelis žmonių prabudę galvojo, kad kariau jama dėl Kubos, ir skambino policijai klausdami, ar jau bombarduojamas miestas.

— 3000 Paryžiaus universiteto studentų buvo paskelbė 24 val. streiką, protestuodami, kad jų studijos tęsis ne 7, o 6 metus.

— Prof. Ripamondžio vadovaujami archeologai netoli Jordano sostinės Ammano piramidėje užtiko kapą, kuriame, kaip spėjama, palaidotas Mozė.

— Miunchene, Vokietijoje, areštuotas anglas Hornsbys, kuris paskutinėmis savaitėmis apiplėšė 45 automobilius (be kita ko, išplėšė 26 radijo aparatus, 6 foto aparatus, daugybę lagaminų ir kt.).

— Paskutinėmis savaitėmis nuo D. Britanijos pakrančių buvo pastebėta ne mažiau kaip 50 sovietų povandeninių laivų.

— Britų antibombininkų žymios veikė jos Pat Arrowsmith ir Wendy Butlin buvo pabėgusios į Airiją, išsigandusios, kad nekiltų karas.

— Prez. Kennedys, atsakydamas britų antibombininkų ir taikinkų vadui lordui Russellui į jo prašymą atitraukti Kubą užblokavusius laivus, pažymėjo, kad toks jo reikalavimas turėtų būti nukreiptas ne į tuos, kurie pagavo vagius, bet į pačius vagius.

— Antisemitinės demonstracijos dalyviai Maskvoje užpuolė sinagogą, kai joje vyko pamaldos, ir išdažė langus.

— Rusija paprašė Japoniją parduoti jai už 100 mil. dolerių 20 krovinių laivų.

SAVAITGALIS SU KNYGA

RAŠO JURGIS GLIAUDA

Apie Algirdo Gustaičio knygas tenka kalbėti kaip apie ypatingas, jo savitos formos ir specifinio turinio. Tai filmų turinys, perkeltas į knygos puslapius gausiais pasakojamojo filmo vaizdais ir lakoniškais, bet filmo vyksmą išsakančiais paaiškinimais. Tai tarytum tie ankstybojo filmo (nickeldeono) vaizdai, kuriuos greitai verčiant turinys turis atgyti, veikėjai pradėti judėti ir paskirų vaizdų visuma sudarys jau ne atpasakojimą, bet filminį vyksmą.

Kartu su Povilu Jasiukoniū ir Vytautu Stasiūnaičiū Algirdas Gustaitis paruošė keletą filmų. Pagal jo scenarijų **Lietuva—Europos Nugalėtoja** yra puikus filmas, skirtas Lietuvos pergalėms krepšinio rungtynėse, o pieštinių filmų serija **Algis Trakys ir taksiaukas Šleivys** skirta vaikams lietuviško garsinio filmo-kartūno formoje supažindinti jaunuosius žiūrovus su lietuviško tautos kultūros kaimu. Man teko matyti tuos filmus, džiaugtis jais, rašyti apie juos paskirai spaudoje. Lietuva—Europos Nugalėtoja peržengia istoriškai kronikinio filmo ribas. Į tą filmą įlieta

tal, kas visad ir visur paveiks lietuvių, sujaučias jį, išspaus jam asarą ir pakels išdidumą. Į tą filmą įlieta patriotinė, savi mi pasitikėjimo nuotaika, pasididžiavimas savą tautą ir jos nuostabių gajumų. Pieštinių filmo spalvoti vaizdai, vyksmas, siužetas, įlietas vaikams pagauti humoras mažai skiriasi nuo brangiausių pasaulinei rinkai gamintų tos rūšies filmų. Bet vėl tas specifinis lietuviškumas lietuvių vaikams gamintuose filmuose yra tik vienintelis, nesulyginamas su svetima filmais, su kaupu išperkamas visa tai, ko negalėjo dis

ponuoti gamintojai — milijoninių investicijų, kuriomis operuoja filmų kompanijos. Suradęs laimingą mintį paskleisti filmas labai plačiai jį statiškomis ištraukomis, aukščiau pažymėtomis knygomis, A. Gustaitis įsijungė į mūsų vaikų knygų sferą. Jis pateikė mažiems turistiniui ir apimtim labai patrauklias knygas. Didelio formato, atspausdintos sunkiame glanco popieriu, spalvotų, gyvų, neapsunkintų detalėmis vaizdų, knygos suveda mus su tuo Algiuku Trakiu, kuris savo šuniuko lydimas kovoja su gaidžiu, gėdingai pralaimi mūšį su bitėmis ir vis dėlto niekad neišsida savo optimistinių nuotaikų (kaip ir jo šuniukas). Algiui Trakiui suteiktas savitas veidas. Jeigu ir toliau rodysis jo nuotykių, mūsų jaunieji skaitytojai vis labiau supras Algį, vis labiau pamils jį, nes koks gi vaikas nepamils tokio pat, kaip jis, išdykėlio, nuotykininko ir lydimos kiekvienam artimų nesudėtingų nuotykių pasaulio. Žinoma daug personažų, kurie vaikų lektūros pasaulyje užima draugų vietą. Ar ir Algirdo Gustaičio sukurtasis Algis Trakys nebus toks?

1960 metais Europos Lietuvis (Nr. 33) rašė: tai skoningų kartūno iliustracijų knyga vaikams. Knyga bus mielai skaitoma jaunųjų lietuvių skaitytojų.

Į negausią mūsų jauniausiosios skaitytojų biblioteką Algirdas Gustaitis įnešė kažką naują — gyvą, paprastą, dinamišką ir komišką mažo lietuviuko gyvenimą, Algio Trakio, kuris įtraukia skaitytoją į gyventojų nuotykius lietuviškame kaimu. A. Gustaitis, nebūdamas pedagogas, puikiai išpė jo mažosios skaitytojų psichologiją: turėti savą knygą dideliais puslapiais, spalvo-

JUODINA JAV LIETUVIUS

(E) „Tiesoje“ vis dažniau pasirodo piktų rašinių, nukreiptų prieš JAV-bes, jose gyvenančius lietuvių, jų veiklą. Straipsnių autoriai pasirašo vis kitais slapyvardžiais. Laiške iš JAV („Tiesos“ 236 nr.) kažin koks L. Albuskas, išniekinęs JAV — „džiunglių įstatymais paremtą“ — gyvenimą, eile citatų iš JAV lietuvių spaudos bandė apjuodinti lietuvišką, į JAV atvykusį jaunimą. Pacituotos straipsnių ištraukos visos eilės autorių — E. Šulaičio, V. Zalatoriaus, L. Valiuko ir kt. Kaip sovietinėje Lietuvos spaudoje jau įprasta, nežymimi JAV lietuvių laikraščių pavadinimai (išimtis tik „Laisvė“ ir „Vilniai“), ir jie skaitytojams pristatomi, kaip „katalikų laikraštis“, „vienuolių leidžiamas laikraštis“, „Čikagoje išeinantis laikraštis“, „ne kunigų leidžiamas laikraštis“, „Klivilende išeinantis nacionalistų laikraštis“ ir pan. Būdinga, kad minėtas L. Albuskas dar prikiša JAV gyvenantiems „tautos atplaišoms“, jog šie, girdi, tylėjimu boikotavę Vilniaus „Žalgirio“ irklinių kūrų pergalę Philadelphiajioje prieš JAV-bių sportininkus.

Sabloniškos šventės, pasirodymai Lietuvoje

(E) Kai visose srityse vis skatinama imtis ieškojimų, tai ir šventės, pasirodymus beruošiant norima juos įvairinti. Pagal K. Zuloną iš Anykščių raj. („Tiesa“, 230 nr.), Lietuvoje rengiamosios įvairios šventės neretai labai panašios, sabloniškos ir nuobodžios. Be to, jis teigia, kad daugelyje pradinųjų, aštuonmečių ir vidurinių ben drojo lavinimo mokyklų meno saviveikla, ypač chorinis dainavimas, esą labai apleisti. Zulonai siūlo sekti latvių pavyzdžiu, įvesti vad. vaikystės ir jaunystės šventes. Girdi, nereikėtų varžyti jaunimo ir nuo modernaus, bet meniško ir kultūringo šokių. Jaunimas turėtų mokyti šokių, nes ligi šiol jie šokami netikusiai ir iškraipomai.

tais ir plačiais paveikslais, savu turiniu. Gustaitis sugavo tokio skaitytojo instinktyvų norą — draugauti su lietuviuku iš lietuviško kaimo ir sukūrė Algį Trakį.

Kas lieka toliau? Aišku, laukti, kokiais nuotykiiais apsiereikš Algis Trakys trečiojo savo knygoje.

Dingęs istorijos-etnografijos muziejus

(E) Dail. Pr. Gudynas per „Tiesą“ (223 nr.) ieško istorijos-etnografijos muziejaus Lietuvoje. Esą, šiam muziejui būvę išskirti tarnautojai, rasta vieta Gedimino kalno papėdėje, tačiau ligi šiol muziejus esąs tik buhalterijos knygoje. Tuo tarpu eksponatų jau surinkta per šimtas tūkstančių. Pasak Gudyno, Lietuvoje dabar veikia 41 muziejus, tačiau eksponatai nesą teisingai paskirstyti tarp paskirų muziejų. Dar svajojama Lietuvoje įkurti muzikos, teatro muziejus (tuo tarpu JAV tik vieno asmens rūpesčiu jau senokai prof. J. Žilėvičiaus įkurtas lietuvių muzikologijos archyvas — E.). Norėdamas susilaukti to istorinio-etnografijos muziejaus Lietuvoje, Gudynas pasisakė, kad „jo ištikimimui“ toks muziejus stiprins darbo žmonių neapykantą priešams, ugdytų meilę Sovietijai, broliškoms tautoms...

„Izvestijos“ spausdinamos Vilniuje

(E) Nuo spalio 6 d. Vilniuje pradėta spausdinti dalis tiražo Maskvos dienraščio „Izvestijos“, kaip teigiama per radiją ir „Tiesą“ — vieno iš populiariausių Sovietijos laikraščių. Vilniuje spausdinamas dienraštis platinamas, be Lietuvos, dar Latvijoje, Kaliningrado srityje, Baltarusijos Gardino srityje, o vėliau numatyta įtraukti ir Estiją. Dienraštis — jo matricos apie pusiaunaktį atgabenamos lėktuvu iš Maskvos. Ligi šiol „Izvestijos“ buvo spausdinamos, be Maskvos, dar Leningrade, Kijeve, Vladivostoke ir kituose stambiuose miestuose. Pagal „Tiesos“ informaciją, artimiausiu metu Vilniuje veiksianti ir „Tiesa“ bei kt. leidinius spausdinanti LKP CK laikraščių ir žurnalų leidyklos spaustuvė pradės spausdinti ir dalį „Pravdos“ tiražo. Centrinės spaudos skubėsnis pristatymas į pavergtuosius kraštus, drauge ir vietinės spaudos stelbimas laikytinas dar viena Maskvos rusinimo priemone.

Liežuvis tavo tai tarnauja tiesiai, ir vėl tai raitos po neteisybes. Eik ir gyvenk protingai!

Vydūnas

Jaunoji LIETUVA

(8)

XII.

Laimingas, kursai apsivertki dar gali:
Palengvins jam asaros skausmo nors dalį!
Laimingas, kam asaros krinta!
Taip debesys murksio ant palšo dangaus,
Bet iš po lietaus, su perkūnais staiga,
Dangus, lyg kad veidas, nušvinta.

Laimingas tasai, kurs tarp žemės vargu
Sau draugą sutiko iš šimto draugų
Ir gali jam širdį atverti!
Laimingas!.. Lengviau jam kentėti tada!
Taip vieno našta, ant dviejų sumesta,
Pečių taip negali nusverti!

Bet Juozas Rainys nuo mažens niekados
Nei skystis, nei asarom's savo skundos,
Kaip vaško, tirpų nemėgino:
Kaip ežero stiklas — jo veidas ramus!
Kaip užtvėntą upę, karčiausius skausmus
Jis savo širdy užrakino!

Prieš vieną tik Glinkę, tą draugą širdies,
Jisai neturėjo ikiol paslapties;
Šiandieną ir tas neišklaus,
Kas Juozo širdy, Tik kai viskas sumigs,
Gal vienos nemiegančios žvaigždės paliks
Klausytis jo skausmo gilaus.

XIII.

„Kame man brangūs jaunystės sapnai?
Kame tie padangėmis skridę sparnai?
Kur aukštas, gražus pašaukimas?
Kaip šalčio užgauti pavyto žiedai!
Lyg debesys tankios užtraukė juodai!
Beliko tikslai atminimas!

Tik vien atminimas!.. Ir tas nepaliaus
Kaip sąžinė graužti! Kur žengti toliau,
Kas man beparodys, oi kas?
Kaip silpnas keleivis ant kryžkelio stojes,
Kaip, krušai jausus bekapojant, artojas,
Taip aš benuleidžiu rankas.

Kame mano galia, kuriai įtikėjau?
Kaip milžinas žengti per audrą žadėjau
Ir vargti dėl gero kitų!..
Silpnos moteriškos akių spinduliai
Užsvitę į smilgą į širdį giliai!..
Ir tiek po visų apžadų!

Motuše brangiausia! Kaip gaudūs varpai
Tau bus ta žinia!.. Kad man lopšį supai,
Nemigus per kiaušas naktis,
Kad leidai į mokslo paskui ant skolos, —
Ne tos betikėjai sulaukt valandos!..
Linksmesnė tau švietė viltis!

Bet argi jau viskas kaip sapnas išnyko?
Nejau ant švenčiausio, brangaus man dalyko

Paženklinat kryželį belieka?
Ir vis ko taip troškau, dienas beskaičiau...
Kur mano vienintelį tikslą mačiau...
Tai viskas pavirstų į nieką?

XIV.

Bet argi aš nendrė, belankstoma vėjo?
Ar veltui draugai visados man tikėjo?
Ir milžinu tankiai vadina?
Silpnos moteriškos akies spinduliai...
Svajonės tuščios svetimi sopuliai...
Ir viską ant karto naikina?

Nekrūpčiočiau, regis, nuo griausmo, žaibų,
Nei audros kaukimo, žmonių nelabų,
Nei priešų nuožmiausios gaujos!
Kaip milžinas stočiau į atvirą kovą,
Aprinkdamas Viešpatį sau už vadovą!
Bet jos... o, taip gaila man jos!

Tai angelas, rodos, iš apskričio kito,
Kurs veidu aušros netikėtai užsvito
Ir naują parodė man šalį,
Kas jausmų gilybė! Kiek veide skundos!
O nei dėl manęs ji kentėt niekados...
Kentėt dėl manęs ji negali!

Ir kas do naktis! Kaip žvaigždėta, graži!
Užmigo ir paukščiai ir žmonės visi;
Tik mėnuo per dangų riedėjo;
Tik angelas, įmygio pasiuntinys,
Per sodžius beskraido! Tik vienas Rainys
Akių iki šiol nesudėjo!

KETVIRTOJI GIESMĖ

I.

Tiek darbo padėjus! Nakčių nemiegojus!
Tarp baimės greta ir vilties ir graso
Ant slenkščio gyvatos naujos atstojus,
dienos susilaukus laisvos,
Kiek aušta iš karto drąsiausių sapnų!
Kiek gema sumanymų! Saulė pati
Kitaip, rodos, šviečia ant tų milžinų:
siaura jiems pasaulė plati!
Laivi nebužilgo studentai!.. Besems
Tą išmintį gilia, kur mokslo žinovai
Iš katedrų skaito, ir ką tik nulems...
o, rods, tai ne Kauno vadovai!

„O man“, sako Jakštas Smigeikai, „ir Kauno
Tarytumei gaila! Žmogus čia išvarė
Klases ir svajoj! Čia Nemuno srauno...“

— „E. urvas!“ Ažukalnis tarė.
— „Ne urvas! bet vis gi išpultų ką veikti!“

Sumanymų pilnas pradėjo Smigeika
Karščiuotis. „Gal laikraštį reikėtų ištigti;
tai būtų naudinga ir sveika“.
— „Na, vyrai, už mūsų gražias lietuvautes
išlenksime stiklą!“ Čia Tumas sušuko:
„Apleisme našlaites dėl mokslo dievaitės:
oi teks pasigest joms Kaziuko!“
Ir ėmęs niūniuot „Sudie, mylimoji!“
Per petį žiūrėdamas, Daugirdą klausė:
„Ei ką, balandėli-Kaziuk, bedūmoji?
ar vėl gal kokioji gražiausia?“
Kazys neatsakė nė žodžio ant to,
Tik šaipės. Rainys prakalbėjo tada:
„Jau skirstytis laikas! Į kelią ryto!..
Ar vėl susitikime kada?“

II.

Dar vakar gimnazijos būvę vaikai,
Direktoriaus seno drausmės pribiję, —
Šiandieną jau vyrai!.. Drąsiausi takai
svajojas jaunoji jų galvoje!
Pabaigę ant galo vargingas klases,
Aplaisę krūvelę midum atestatus,
Ryto po šalis išsiskirstys visas,
kur veda sumanymai platus.
Ar vėlei netyčia kada susitiks,
Sulinkę ant tako siauručio po metų?
Ar vardas kieno nenuskendęs išliks,
kaip valtis vikrus iš verpetų?..
Kas žino? Sudiev, jūs gražiausiosios dienos
Ir Kauno pakalnių išmintį takeliai!
Ir jūs, gimnazijos įprastos sienos!
ir jūs, nepersunkūs vargeliai!
Laimingas tasai, kurs bent žino, nuo ko
Kellonę pradėt į nežinomą šalį!
Rainys pas tėvus išvažiuoja ryto?
Bet ko betikėtis ten gali?

III.

Malonios ir puikios pakalnės Dubysos,
Išpintos žemčiūgų vainikais margai!
Šalis, kur užaugau! Kur atmintys visos
graudingos, kaip mūsų vargai!
Banguoja Dubysa blaiviai vilnimis,
O beržas našlatis, nuleidęs šakas,
Kad švinta rytai ir išblyksta naktis,
jai berla sidabro rasas.
Ne rasos, tai graudžios jam asaros byra!
Bet veltui šakas garbiniais apdabins:
Dubysa jau myli... bet tolimą vyrą:
vien Nemunas ją apkabins.
Lietuvės nieško, kaip vilnys Dubysos,
Sau meilės už kalnų, už girių tamsių;
Bet meilę ir širdį atranda ne visos,
nes bėga lietuviai nuo jų.
Lietuvės, kur vilnys Dubysos banguoja,
Kad pradalgės grėbia, graudžiai uždainuoja,
bet širdį jų kas besupras?
Ir eina tos dienos per Lietuvą mūsų,
Kaip Nemuno mielo blaivioji vilnis!
Joms pritaria balsas nuo Kuršo ir Prūsų;
jų klausos nutilus naktis.
Kaip rausta jurginai ir rūtos žaliuoja
Ir pina Dubysos pakrančius margai,
Taip žydi lietuvės, bet liūdnei dainuoja,
nes spaudžia jų šalį vargai.

(Bus daugiau)

SUDIEV!

Jau suskubo prabėgti ištisi metai, kai, Londono lietuvių kapelion kun. Stepono Matulio, MIC, prašomas, ėmiausi užpildyti iki tol jo vestą Sekmadienio Rimties skyrių Europos Lietuvyje. Kun. S. Matulis, prašydamas jį pakeisti, aiškino, kad skaitytojams nusbosta skaityti vis to paties autoriaus raštus. Pilnai pritardamas jo minčiai, padariau atitinkamas išvadas: pranešiau savo dvasiškajam viršininkui, kad nuo spalio mėnesio pabaigos baigiu savo įsipareigojimą. Vien Vokietijoje yra apie 20 lietuvių kunigų, o Romoje dar kita tiek. Atseit, bent 40 metų yra garantuota, kad Europos Lietuvyje Sekmadienio Rimties straipsneliai kas metai bus vis naujų autorių. Taigi, naudojuosi šia proga tarti sudiev! Sudiev visiems tiems, kurie rasdavo minutę laiko perskaityti mano surašytąsias mintis. Drįstu reikšti viltį, kad bent vienas kitas tos mintys suteikė progos giliau susimąstyti ir įnešė dvasinio turinio į pilkąją kasdienybę.

Tardamas sudiev, noriu paryškinti, ką toks atsisveikinimas reiškia. Sudiev yra ne kas kita, kaip linkėjimas pasilikti su Dievu. „Ar valgotė, ar geriate, ar ką kita darote, visa darykite didesnei Dievo garbei“ — esame raginami dieviškojo Mokytojo. Tas raginimas tinka taip pat ir laikraščio skaitytojams, rašantiems ir juos ir jų leidėjams. Ir šioje srityje yra reikalinga Dievo palaima. Su Dievu pasilikite tuo metu, kai savaitygalyje patogiai įsitaikę savo jaukiame kambaryje atskleidžiate naują Europos Lietuvio numerį, su Dievu pasilikite tada, kai imate į rankas plunksną ir rašote į tą laikraštį, su Dievu pasilikite tada, kai į redaguojate ar atliekate techniskąjį spausdinimo darbą, su Dievu pasilikite tada, kai Jūsų pečius slekia laikraščio leidimo našta ir atsakomybė!

Labai jau gražiai ir lietuviškąjį „su Dievu“ įsijungia lietuviškasis „padėk Dieve“. Jeigu Lietuvos kaimu prae'vis nepalinkėdavo dirbantiesiems Dievo pagalbos, tai vi si pasipiktindavo ir nustebedavo. Ir sietimuose kraštuose gyvendami turėtume išlaikyti tą gražų gilią krikščionišką paprotį, linkėti Dievo pagalbos visiems dirbantiesiems, o ypač tiems, kurie tiesiogiai dirba lietuviškiesiems reikalams. Tegul padeda Dievas tiems, kurie savo gyvenimą yra paskyrę lietuviškajai spaudai, tegul padeda Dievas tiems, kurie ją prenueruoja ir skaito, tegul Dievas suteikia savo pagalbos visiems lietuviams sietimuose kraštuose, kad jie sugebėtų tinkamai įvertinti savos spaudos reikšmę ir įsi jungtų į jos mylėtojų eiles.

Su Dievu ir padėk Dieve sakau visiems Jūsų

Kun. Bronius Liubinas

LIETUVISKOS PAMALDOS

BRADFORD — lapkričio 4 d., 12.30 v.
Tuoju po pamaldų — kapinių lankymas.
BRADFORD — lapkričio 11 d., 12.30 v.
P.p. Burkšaičių sidabrinis moterystės jubiliejus. Solo giedos p. Kadžionienė.
NOTTINGHAM — lapkričio 18 d., 12.15 v.
ROCHDALE — lapkričio 25 d., 11.30 v.

KAIP GYVENA LIETUVIAI AUSTRALIJOJE?

Blezingėlės prie Torrenso — Pulgio Andriūšo ir Vl. Radzevičiaus redaguota knyga apie Australijos lietuvių gyvenimą. Gausiai iliustruota. Tik 0.74.

Dr. P. Gaidamavičiaus — Didysis nerimas — 0.18.6.

J. Kraliauskas — Titnago ugnis — pre mijuotas romanas — 0.18.6.

J. Švaistas — Žlobriai plaukia — 0.18.6.

A. Vambutas — Trys sakalai — pasakos ir padavimai. Iliustruota — 0.14.8.

J. Gėrnius — Tauta ir tautinė ištikimybė — 1.5.8.

J. Vaišnora, MIC — Mačiau Dievo Tarną (Pažintis su Arkivysk. J. Matulaičiu) — 0.3.9.

Kun. J. Gutauskas — Dievo vaikas — maldaknygė vaikams. Spalvota — 0.14.0.

Tautvaišienė — Tautų kapinynas — atsiminimai iš Sibiro — 0.9.6.

V. Mačernis — Poezija — 1.16.8. Didelio formato, dailiai išleista.

Šios ir kitos naujai pasirodžiusios knygos gaunamos:

49, THORNTON AVE.,
LONDON, W.4.

Besidomintiems pasiūnčiame naujai atspausdintą knygų katalogėlį drauge su ilgo grojimo plokštelių sąrašu.

PRIVERSTINIS PATAIKAVIMAS

„Komunisto“ Nr. 8 Giedraitis ir Metelskis rašo apie sovietinių tautų draugystę. Vadinėdami po Sov. Sąjungą, jie vis užtinka tokių pavyzdžių, kur rusas, gudas ar azerbaidžianietis daro Lietuvai ar lietuviams gera. Žiūrėkite, kokie mes mažiukai, kokie menki! Jei ne tu svetimųjų kraštų talka, tai ekonomiškai žūtumėm. Jei tie svetimieji negarsintų mūsų vardo, tai mes visiškai nežinomi būtumėm. Štai, sako, Taganroge buvo pagamintas didžiulis katilas Lietuvos šiluminei elektrinei. Štai jums rusų kilnus darbas. 500 vagonų veža jį, o priekyje važiuoja specialistas montuotojas Sytko. Argi tai nėra neišmatuojamai didelis darbas.

Žinoma, gal mes ir stebėtumės, jei kartu su katilu atvažiuotų net ir tas specialistas Sytko, padarytų darbą ir nieko nepapiktinę išvažiuotų. Net ir už katilą niekas nepaimtų pinigų. O dabar ir tas Sytko atvažiuos gauna žymiai didesnę atlyginimą negu šalia jo dirbantieji kiti. Kai jis katilą sumontuos, tai gal ir išvažiuoti nebe norės. Taip ir trauktis tada po Lietuvą specialisto teisėmis dar priedo vienas rusas. Tai kokia čia draugystė? O kodėl ne anglas, amerikietis ar vokiečiai tą katilą montuoja? Kodėl būtinai lietuviams primetamas rusas?

Aišku, dėl to, kad rusai valdo Lietuvą, o Metelskis su Giedraičiu turi tą nelematą reikalą užglostyti, išvesti į draugystę. Todėl jie rašo ir kartoja: mokykitės iš Samedovo, kaip organizuoti vaikų darželius. Mokykitės iš Rostovo kultūros rūmų. Tačiau nei vienu, nei kitu atveju, pasirodo, dar niekas ligi šiol nepasirijo pasimokyti. Net ir vadovaujantieji lietuviai, matyt, laukia, kol atvažiuos koks nors „specialistas“ pamokyti. Šiaip ar taip, jie vis tiek jau važiuoja ir moko, net ir neprašyti. Didelė retenybė, kad pakviečiamas lietuvis kitų pamokyti. Štai, tegu ir labai nedrąsiai, pripažino tokį dalyką ir Giedraitis su Metelskiu. Sako, Azarabaidžiane yra lietuviškų žalmargių, ir pabaltiečiai pamokė, kaip jas reikia laikyti. Ne pamokė net, o tik „padėjo išspręsti klausimą“. Pamokyti būtų galėję tik rusai.

Kas lengvai priima visas rusiškos „draugystės“ pamokas Lietuvoje, tai vaikai. Buvo toks generolas Aslanovas, su

frontu jis perėjo Lietuvą. Tai Vilniuje besidarbuojantieji propagandininkai nutarė iš to padaryti tikrą „draugystės“ kapitalą. Liepė geležinkelių mokyklos vadınamajam istorijos-kraštotyros būreliui rašinėti generolo našlei laiškus. Vaikams liepė, tai jie ir rašo. Tas pats būrelis „draugystės“ ryšius palaiko ir su generolu Kroniku. O ką gi darys nepalaikęs, jei tos mokyklos mokiniai gyvena internate ir nebegirdi nei tėvų, nei kitokio balso iš laisvės? Paaugs, išeis iš mokyklos ir tada gal pradės jausti gėdą, kad palaikė ryšį su okupanto armijos vadais. Bet normaliose mokyklose tokie dalykai labai reti. Giedraitis ir Metelskis juk sako, kad Vievo moksleiviai mažai žino apie tas rusiškas gamyklas, iš kurių atvežami įrengimai elektrinės statybai. Jie, sako, nepasidomi nė tais rusais specialistais, kurie yra atsiųsti į statybą. Matyt, moksleiviai irgi žino, kad tas didysis katilas buvo atgabentas ne už dyką. Už jį reikės sumokėti ir dar brangią kainą. Tai už ką čia taip dėkoti ar rodyti ypatingą meilę? Arba kam čia kviešti tą mechaniką Sytko į mokyklą ir rodyti jam pagarbą? Jis dirba už gerą atlyginimą. Tegū jis tik greičiau baigia savo darbą ir išsinešdina!

NESTATYKITE KRYŽIŲ KAPINĖSE — SIULOMA LIETUVOJE

(Elta) Komunistiniai pareigūnai staiga suskato smerkti apeitą kapinių puošimą Lietuvoje. Apie tai per Vilniaus radiją rugsėjo 9 d. pabrėžta, kad daugelyje Lietuvos rajonų esą pavyzdiniai tvarkomi karių kapai. Tačiau daugumas kapinių Lietuvoje... palikta likimo valiai. Esą, kai seniau kapinėmis rūpinosi religinio kulto bendruomenės (suprask, bažnyčia — E.) ir kai tos kapinės buvusios dvasiokių pasipelnymo šaltinių, tai šiandien tokią tvarką, girdi, jau nebegali būti toleruojama. Reikalaujama, kad kapinės turi būti meniška apipavidalinamos ir pan.

Kapinių tvarkymo pavyzdžiu nurodyti latviai, jų Brolių kapinės Rygoje (tačiau neišskelbiama tai, kad Lietuvoje įsiviešpatavę komunistai panaikino Nežinomojo Kareivio paminklą prie Vytauto D. Muzijaus, sulgino su žeme kraštiečių tvarkytus karių kapus Kaune, iš viso išskėlė kapines iš Kauno ribų — E.).

Dabar per Vilniaus radiją dar priekaištauta ir dėl kapinių apipavidalinimo. Nepatinka ir patys paminklai (vien aukšti, kiti žemi...), negeri ir antkapiai ir... blogiausia, kad akis režia kryžiai ir kitos „katalikų kulto emblemos“. Čia vėl pavyzdžiu nurodoma į latvių kapus. Visa tai Lietuvoje, teigia Vilniaus radijas, jau netenka savo reikšmės. Esą, jau „labai gerai reikšiny“, jei žmonės nenori statyti kryžiaus ant mirusiųjų kapų. Užtat dabar reikia galvoti, kokiais skoningais paminklais būtų galima papuošti antkapius. Siūlo kapinių puošimu susidomėti menininkams. O pats kapinių tvarkymas, kaip pasiūlyta per radiją, turįs būti paremtas visuomeniniais pagrindais. Girdi, jau esama pavyzdžių, kad patys gyventojai tvarko kapines. O organizatoriai šioje srityje, esą, galėtų būti miestų, rajonų bei apylinkių darbo žmonių deputatų tarybų vykdomieji komitetai ir šiaip visuomeninės organizacijos.

Bet jei jau Giedraitis ir Metelskis per „Komunisto“ žurnalą teikėsi atkreipti dėmesį, matyt, reikės mokykloms susidraugauti su rusu mechaniku. Iš prievartos susidraugaus direktoriai ir komсомо vadai. O šitie jau turės priversti dirbtinę draugystę palaikyti ir moksleivius. Čia gi draugystė nėra tikra ir nuoširdi. Tai tik priverstinis pataikavimas okupantui. Rusas išnaudoja, apiplėšinėja, o dar rankas reikia bučiuoti ne tik jo generolams, bet ir kiekvienam į Lietuvą atsijusiam mechanikui.

Kiek Lietuvoje pensininkų?

(E) Lietuvos partinė spauda giriiasi, kad kiekvienas žmogus, dirbantis visuomenei naudingą darbą, mūsų šalyje (suprask, visoje Sovietijoje — E.) yra užtikrintas, kad jis senatvėje neliks vienišas, gausias pensiją. Pagal Vilniaus „Tiesą“ (210 nr.), Lietuvoje Auksč. Tarybos 1956 m. liepos 4 d. priimtas valstybinių pensijų įstatymas suteikęs teisę į pensiją daugeliui tūkstančių piliečių, kurie anksčiau jos negalėjo gauti. Esą, 1956 m. spalio 1 d. Lietuvoje pensininkų buvo apie 57.000, o šiuo metu, 1962 m. rudenį, pensijas gauna daugiau kaip 134.000 žmonių. Išlaidos pensijoms 1961 m. siekusios 32 mil. 66 tūkst. rb. — jos buvusios beveik 4 kart didesnės už 1955 m. išlaidas. Dar nurodyta, kad pensininkų tarpe esama daugiau kaip 10.000 buvusių kumelių, bernų ir kitų žemės ūkio darbininkų (kolchozininkai į pensijas neįtraukti — E.). Nors teisė į pensiją turi būti pagrįsta ir įrodyta atitinkamais dokumentais, tačiau pasitaiko nemaža atsitikimų, kai piliečiai reikalauja skirti jiems nepriklausančią pensiją ar griebsi ir nesąžiningumo. Be to, ir patys socialinio aprūpinimo skyrių darbuotojai neretai sudarą sąlygas neteisėtai gauti pensiją.

Vietoj širdies mašina

Vis plačiau medicina pradeda naudoti širdies darbą skatinančias mechanines priemones. Tačiau ką gi daryti su širdimi, kuri visiškai nebeori dirbti, kad ir kokią pagalbą jai suteikus. Apie kitos širdies pakeidinimą kol kas negalima ir kalbėti. Organizmas energingai priešinas į kūną patekusiems svetimiams baltymams, jau nekalbant apie sunkumą prieš gyvos širdies prijungti visas kraujagysles ir nervus, reikalingus jos gyvavimui.

Amerikiečių mokslininkas daktaras Kolfas nusprendė visiškai pakeisti širdį dirbtine „siurbių stotimi“, padaryta iš inertinių medžiagų, kurios nesukelia antikūnų formavimosi ir jiems yra neįautrios mašina, kurios nereikia nei kraują maitinti, nei susieti su nervų sistema, kuriai tereikia elektros energijos. Mokslininkas paruošė ir išbandė dviejų tipų širdis.

Kolfo operacinėje gyveno šuo, kuriam buvo išplautas širdis ir jos vietoj įsiūtas prietaisas. Dirbtinių širdžių ir plaučių buvo ir anksčiau, bet tai gremėždiški prietaisai, stovį greta operacinio stalo, su kraujagyslėmis sujungti ilgais vamzdeliais. Jie kraują apytaką gali užtikrinti tik tai keletą dešimčių minučių, kol daroma širdies operacija. Čia gi „širdis“ buvo maždaug tokio pat dydžio ir formos, kaip ir išimtoji, ji veikė nereguliuojama ir neprižiūrima.

Išūti į krūtinės ląstą baterijas ir akumulatorius nebuvo tikslinga, nes juos reikia keisti arba naujai užkrauti. Todėl laidai buvo išvesti į išorę ir sujungti su maitinimo šaltiniu.

Dirbtinė širdis nebuvo gyvosios kopija. Kai kuo ji buvo netgi tobulesnė. Jos dešinioji ir kairioji pusės dirbo ne vienu laiku, kaip gyvojoje, o pakaitomis. Tai ne veikė kraują apytakos, bet motoro galinumą buvo galima dvigubai sumažinti: motoras veikia nesustodamas, o raumenims reikia pailsėti tarp susitraukimų. Iš dirbtinės širdies išeinančios gofruoto poluretano kraujagyslės buvo sujungtos su aorta, plaučių arterija, venomis.

Šunys su dirbtinėmis širdimis įvairiai gyveno. Vienu atveju net išstas penkis valandas. Penkios valandos — su mašina krūtinėje! Ir dargi gyvenimas buvo pilnavertis su normaliu kraujotakumu ir pulsu, ramiu kvėpavimu ir pilnutiniais išlikusiais refleksais.

Tai tik pirmieji žingsniai, bet jie atveria galimybę palaikyti pasmerktų žmonių gyvenimą ir, gal būt, net mirusių ir vėliau sugrąžintų į gyvenimą.

TRAŠOS KAPSULĖSE

Naujas būdas pievoms ir ganykloms tręšti surastas JAV. Cheminiai preparatai neberiami tiesiog į dirvą, bet išmėtomis po lauką specialiose plastmasinėse kapsulėse. Trašos iš kapsulių į dirvą patenka iš anksto nustatytais normomis, palaipsniui per keletą metų.

Amerikiečių mokslininkų nuomone, toks tręšimas esąs efektyvesnis ir ekonomiškesnis, negu dabar naudojamas.

KASDIENIŠKOS SMULKMENOS

Mielas Redaktorium,

Vartinėju ir skaitinėju Pulgio Andriušio ir Vlado Radzevičiaus redaguotą „Blezingėles prie Torrenso“. Gražu, kaip sau norite! Gražu net ir tuo atveju, kai matai, kad čia rašoma apie mažiau tau pažįstamus Australijos lietuvių ir dar net apie vieną jų koloniją — Adelaidę. Gražu dėl to, kad tarytum išskyla į viršų visų tų knygoje aprašytųjų lietuvių ir jų susibūrimų darbai ir žygiai. Jeigu nebūtų aprašyti, tai ir pasakytų taip nepastebėti plačioje ir rūšioje kasdienybėje.

Bet kai šią knygą vartinėju ir skaitinėju, tai man kyla neatsakoma mintis: o kodėl gi mes čia, Europoje, skęstame toje kasdienybėje ir nepajėgiame niekuo patvaresniu prisistatyti? Kiti kraštai man pažįstami tik iš tolo. Tačiau ar turėjome kada nors koki leidinį apie D. Britanijos lietuvių? Girdžiui: tas žada ruošti, kitas žada. O žada taip ir lieka žadais ir pažadais. Knygos nėra, ir negirdėti, kad tokią istoriškai apžvalginę knygą iš tikro kas nors būtų užsimojęs paruošti.

Man atrodo, kad reikėtų, net ir labai.

Tiesa, mes, tur būt, čia neturime tokio mecenato, kaip Amerikos lietuvis Juozas J. Bačiūnas-Bachunas, kuris apsilankė Australijoje, susibūliavę ten su tenyškiais plunksnos žmonėmis ir išleido jų paruoštą puikią „Blezingėles prie Torrenso“. Tačiau man atrodo, kad šitą leidybinę pusę vis tiek pajęgtų kas nors išpirti net ir mūsų neturtingoje D. Britanijos bendruomenėje.

O paruošti ir išleisti tokį dalyką būtų, tur būt, garbės reikalas. Toks leidinys ir tam tikro paskato duotų lietuviškiems reikalams, bent man taip atrodo.

— O Koks yra geriausias Lietuvos žemėlapis? Kas jį yra išleides? Kur jį galima gauti? Be to, kodėl jis geriausias? Be to dar, kas žino, kad jis iš tiesų geriausias?

Neprisileiskite tokios nedoros minties, kad geriausias yra tas smulkutėlis mažutėlis žemėlapiukas, kurį Nidos leidžiamoji „Rinktinė“ spausdinasi vienam savo skyriui papuošti pagražinti. Kad tokios išdidios mintys neatėitų į galvą ir neįsivirtintų joje, reikia paskaityti Kanadoje leidžiamąją „Nepriklausomą Lietuvą“. Minint „Rinktines“ Nr. 11, ten Nr. 29 (1962. VII.25) buvo taip parašyta:

„Kas rinktinėje negerai — tai žemėlapis, turįs užrašą „Bočių žemės paveikslas“. Tai yra žiauri netiesa ir skaitytojų bei šio leidinio prenumeratorių klaidinimas. Tai ne tikrai ne „bočių žemės paveikslas“, bet tai ir ne okupuotoji Lietuva, ir tai ne Lietuvos nepriklausomybės laikų žemėlapis. Tai kažkoks žiaurus nesuipratimas“.

Koks gi iš tiesų turėtų būti tasai bočių žemės paveikslas? — klausiu save.

„Nepriklausoma Lietuva“ tiesiogiai neatsako. Tačiau joje toliau pasakyta šitaip: „Rinktines leidėjai ir redaktoriai turėtų peržiūrėti bent Lietuvos Enciklopedijos leidymo išleistame Lietuvos žemėlapy, kurio kairiame apatiname kampe kaip tik labai aiškiai išspausdintas „bočių žemės paveikslas“. Tiesiog nedovanotina, kad taip ignoruojama Lietuvos istorija, Lietuvos praeitis, kurios laikais mūsų bočių žemės buvo ne tie likučiai, kurie dabar apimti okupuoto Lietuvos vardu“.

Ar jūs matote, kokia milžiniška reikiama tame žemėlapyje heretika?

— O Tačiau neskubinkite jos taisyti! Neskubinkite, nes „Nepriklausomos Lietuvos“ redaktorius Jonas Kardelis savo

NAUJAS GUBERNATORIUS

Apnarų dvaro rūmai, kuriuose gyveno caro gubernatorius Veriovinas, dabar yra Kauno marių dugne, bet rusų dvarininkų dvasios vis dar tebeklaidžioja Lietuvos laukuose. Kaip rašo „Tiesa“ (1962. IX.6), komunistinis darbininkas, dabar vadinamas sovchozo direktorium, K. Žusovas atsisakė duoti darbo stažo pažymėjimą „nusenusiame ir ligos prie lovos prikaustytam darbininkui Stanislovui Bagdonui“. Tuo būdu Bagdonas negali gauti pensijos ir turi mirti badu. Profesinės sąjungos, kurios turėtų padėti savo nariui, pasirodo, dabar turi mažiau teisių, negu caro laikais.

Tas pat direktorius pasirašė įsakymą, kad nuo š.m. liepos 1 dienos statybos brigadai įvedama dešimties valandų darbo diena, nors komunistai visur skelbia, kad jų valstybėje darbo diena sumažinta iki 7 val. Kai vienas darbininkas, atidurbęs 8 val., nuėjo namo, Žusovas atleido jį iš darbo. Korespondentas pažymi, kad „tokių faktų, kada direktoriaus įsakymai prieštarauja įstatymams ir netgi pažeidžia juos, Juodos tarybiname ūkyje yra labai daug“.

Deja, caro laikais niekas negalėjo sudrausti Veriovinokio, o šiandien — komunistinio „gubernatoriaus“ Žusovo.

laikraščio rugsėjo 19 d. numerio 37 vedamajame štai ką rašo ir dėl to žemėlapi, kuriuo buvo siūloma pasinaudoti „Rinktinė“:

„Kartą Lietuvos Enciklopedija išleido žemėlapi. Gal jį panaudos ir šiam tomui? Taigi būtų didžiausia nesąmonė. Tai būtų skandalas! O kuo mes garantuoti, kad taip neatsitiks? Kas žino, kaip ten vyksta darbas?“

Ką gi tai reiškia?

O gi pirmą pirmiausia, kad Lietuvos Enciklopedijos išleistas Lietuvos žemėlapis yra niekam tikęs, skandalingas, nepateikia bočių žemės paveikslas.

— O

Koks tas paveikslas turi būti? Į tą klausimą neatsako nei „Nepr. Lietuva“, minėdama „Rinktine“ ir užsipuldamą ją, nei J. Kardelis, kuris pikta dėl žemėlapi užsiuola ir Lietuvos Enciklopediją.

O ar sunku, rodos, būtų pasakyti, kur čia kas negerai? Ar užtenka, jei yra Vilnius, Gardinas, Klaipėda? Žinoma, kai kas svajoja apie Tilžę ir Karaliaučius, gal net apie Vitebską ir Maskvą, nes Lietuvos kunigaikščiai valdė daugelį rusų žemių, o Vytautas Didysis, kaip sakoma, tolimose svetimų kraštų jūrose yra girdęs savo žirgą.

Tačiau man toks kraštutinis nacionalizmas niekada nebuvo per daug įdomus, kaip nerealus. Juo ir dabar nesergu. O gal „Rinktinė“ ir vertėtų spausdinti tokį žemėlapi, kuriuo būtų patenkinamos net ir plataus užsimojimo nacionalistų svajonės? Tada ir „Nepriklausoma Lietuva“ ne begalės sakyti: žiūrėkite, tie galgonai išpardavinėja mūsų bočių žemę!

Tik aš labai abejoju, ar jie tokie galgonai ir ar jie tikrai išpardavinėja.

Man rodos, kad gali būti ir rimtesnių dalykų šiais laikais, negu šoktis būtinai į Lietuvos žemėlapi traukti gudus, rusus ir vokiškus prūsus. Juk kas iš to, kad Vilnius mūsų, jeigu Lietuva rusų!

Tavo Jonas

KIEK KOMUNISTŲ PASAULY?

(E) Pagal JAV veikiančio „Bureau of Intelligence and Research“ paskelbtus duomenis, šiuo metu visame pasaulyje yra apie 40 milijonų užsiregistravusių komunistų partijos narių. JAV-se komunistų narių skaičius nuo antrojo pas. karo pabaigos iš buvusių 80.000 krito ligi 10.000, 45 kraštuose kom. partijų veikla uždrausta, tad apie komunistų skaičių tegalima spėlioti.

Žinoma, daugiausia kom. partijos narių rasime kraštuose už geležinės uždaros. Sovietų Sąjungoje jų narių esą 9,7 mil. ir raud. Kinijoje — 17 mil. Kraštuose už komunistinės įtakos sferos daugiausia komunistų esama: Indonezijoje (1,15 mil.) ir Italijoje (tarp 1,2 ir 1,5 mil.). Prancūzijos kom. partijoje narių yra 250.000 — šioji partija turėjo nuostolių 1958 m. rinkimuose, tačiau jos įtakoje vis dar tebėra didžiausioji krašto prof. sąjunga. Kai kuriuose vak. Europos kraštuose, pvz., Danijoje, komunistų partija visai neryškiai, kitur vėl, kaip Didž. Britanijoje su 300.000 narių, ji sugeba turėti įtakos politinį ir prof. sąjungų gyvenimą.

Afrikoje žymesnis savo svoriu kom. partijos yra Maroke, Tunise, Sudane, Madagaskare ir Pietų Afrikos respublikoje. Iš Pietų Amerikos kraštų pirmoje eilėje komunistų skaičiumi minėtina Argentina — narių apie 50.000 ir 200.000 šalininkų. Toliau seka: Brazilija (25.000 ligi 40.000 narių, balsuoja už komunistus ligi 300.000), Meksika — komunistų tarp 5.000-6.000, tačiau čia priskirtina ir 70.000 socialistų liaudies partijos narių — tai komunistams gimininga organizacija.

SPARNUOTAS DUMTRAKIS

Projektuojant laivus, ypatingas dėmesys skiriamas dumtraukio formai, kad dumalai nepatektų ant denio. Prancūzų konstruktoriai nusprendė keleivinio laivinio „France“ dumtraukius padaryti su sparnais. Savo išvaizda toks dumtraukis panašus į lėktuvo stabilizatorių. Dumalai ir degimo produktai išeina pro „sparnų“ galus. Plaukiant bet kokių greičiu ir pučiant bet kurios krypties vėjui, dumalai į denį nepatenka.

PAVYDĖTINAS APETITAS

Edriausias žemės padaras yra kirstukas. Jis negali nė valandėlės praleisti ko nors nesuėdęs. Maisto kiekis, kurį jis sudoroja per vieną dieną, toli prašoka jo svorį. Norint su juo susilyginti, tigrui reikėtų suėsti per dieną mažiaušiai visą karvę. Be to, kirstukas yra mažiausias iš visų žinduolių. Jis sveria ne daugiau kaip 3 g ir yra tiksliai 4 cm ilgio. Du gimę kirstukai lengvai sutelpa siuvimo pirščiuke.

KALĖDINIAI SIUNTINIAI

Dabar jau laikas užsakyti kalėdinius siuntinius savo giminėms ir pažįstamiems Lietuvoje. Tam reikalui smulkių informacijų ir naujų kainoraščių prašome kreiptis į

BALTIC STORES

(Z. Juras)

421, HACKNEY RD., LONDON, E.2, ENGLAND.
Tel.: SHO 8734.

Tikra lietuviška Bendrovė, patarnaujanti lietuviams jau daugiau kaip 20 metų.

Pasiunčiame: medžiagas, gatavus rūbus, siuvas, mašinas, maistą, avalynę ir visa kita, kas tik yra leidžiama.

Mes garantuojame kiekvieno siuntinio pristatymą per 4 savaites.

Mūsų išrašytosios sąskaitos, siunčiant siuntinius per mus, duos jums teisę gauti mokesčio nuo uždarbio sumažinimą (Income Tax).

Pakvitavimas su siuntinio gavėjo parašu pristatomas kiekvienam siuntėjui.

Pasinaudokite mūsų geriausiu ir asmenišku patarnavimu.

ATSTOVAS MANCHESTERYJE:

A. Kuzmickas, 67, Cromwell Rd., Eccles, Manchester.

ATSTOVAS DERBYJE:

Ivaškevičius, 50, Balaclava Rd., Derby.

